

Għekiesi

Rita Saliba

Nghaddi nixtri mingħandha biex inħares lejn l-għekiesi mqabbżin ta' subgħajha u fihom naqra ħrejef li qatt ma ġew rakkontati. Tiġi fi żmien l-għajnbaqar bil-qfief mimlijin sax-xifer bil-frott kollu għabra, għadu kemm jinqata', xi ftit sħun bix-xemx.

M'għandhiex bżonn ħafna spazju biex tbigh il-prodott. Biżżejjed tithawwel f'dak il-metru fil-kantuniera f'tarf is-suq. Tpoġġi fuq banketta baxxa donnha biex ma tantx tagħti fil-għajin u b'hekk jidher aktar dak il-frott li tkun qatgħet ma' sbiħ il-jum. Hdejn saqajha żżomm mizien qadim imma li għadu jaqdiha tajjeb. Wara kull keġja timsaħ il-keffa b'sarveta mdenssa, biex il-frott li titfa' fiha jitqiegħed fin-nadif bħal tarbija li ħaduha biex tintiżen xi granet wara li ġiet f'did-dinja maħmuġa b'kull xorta ta' trab u ħmieġ.

Il-mara tal-għajnbaqar ma tħalli lil ħadd imissilha l-frott. Tistaqsik jekk tridx kilo u tgħidlek li jekk tieħu tnejn iżżomlok ta' kilo u nofs. Bl-istess ton tħallik tagħżel bejn dak isfar u l-ieħor aħmar, jekk tridux wieqaf jew misjur. Imbagħad titfagħlek tnejn żejda f'borża tal-karti mkemmx. Wiċċha ftit rajtu imma meta tgħollih biex tkellmek jidhru l-linji mħaffrin, u madwar għajnejha skuri l-ġilda kibret fi ċrieki ġo xulxin. Diffiċli taqta' kemm tgħodd snin. Nipprova niftakar kemm kien ili nġhaddi minn hawn nixtri mingħandha. Hwejjigħa majidhrux daqstant antiki. Hwejjeġ tax-xoġhol, flokk imtebba' u dublett twil tal-pnatar minn dawk il-friski. Saqajha jkunu moħbijin taħtu imma dirgħajha somor mikxufin nistħajjilhom friegħi tqal ta' sigra.

Inħalli lil ħaddieħor jieħu qabli. Hawn nies dejjem mgħaġġlin. U jien inkun nista' nħares lejn subgħajha mgħaddmin bix-xogħol tar-raba', jew tal-ġnien minn fejn taqta' l-frott li taqbdu bil-galbu kollu, mingħajr ma tigrifu jew toborxu. Il-wiċċ tal-pala t'ídha jservi biex tgħatti x-xemx tisreġ minn fuq wiċċha u kultant iddellel ftit il-qfief. Mhux ta' b'xejn il-ġilda ta' fuqhom tidher imnixxa u miġbuda. Imbagħad nistenna l-waqt li tilqa' idha biex titħallas; u hekk kif iddawwarha ninnota l-ġilda t'ídha minn taħt, roża u ratba, bħal ta' tifla.

F'widnejja jerga' jibda jidwi d-daħq u l-inkejja f'dak iż-żmien ta' tfuliti meta jien u ħuti konna noħorġu fil-ġardina tan-nanna naqtgħu l-għajnbajar. In-nanna kienet taqtagħlha l-frott u aħna npoġġuh fil-barmil. Kienet tgħidilna li jdejna kienu magħmulin apposta biex il-frotta ma titħassarx u tibqa' sabiħa. Waħda waħda konna nimlew il-barmil sax-xifer. Imbagħad kienet taqtagħlha l-isbaħ għajnbajar ta' ġos-siġra, l-aktar tond mifqugħ bil-mera q biex aħna nikluh għadu jinqata'. Ma kellniex sabar naħsluh, "dak ma fih xejn," kienet tgħidilna n-nanna, "dak minnu għandu lega għabra. Imsħuh ftit mal-flokk u kuluh!" Ma kienx hemm għalfejn tgħidilna darbtejn. Erħilna nagħsrub f'ħalqna b'merqtu iwaħħal nieżel ma' geddumna u għonqna, itebbghalna ħwejjigħna. Konna nidħqu b'xulxin aħna u nitkerru fil-waqt li nigdmu l-qoxra tal-għajnbajar s-safra. Dik kienet tkun kemxejn qarsa imma "kienet tagħmilna tajjeb". Il-frotta l-ħamra konna nħalluha għall-aħħar bħal deżerta ħelwa. Kont inkun irrid nibqa' ngawdi t-togħma sal-aħħar u l-għadma kont inħalliha ddu ġo ħalqi sakemm nibda nieħu gost bil-qrusa tagħha.

"Ara ma tiblagħhiex taf!" kienet twissini ta' spiss nannti. Imbagħad kienet tibda tirrakkonta l-istorja tat-tfal li kienu jibilgħu l-għadma tal-għajnbajar u li ftit ftit bdiet tikber siġra ġo żaqqhom u t-tfal bdew jieħdu forma ta' zkuk sakemm ma sabuhomx iktar. "Jgħidu li kienu saru siġar imħawlin fi ġnien kbir u li tant kienu jagħmlu frott li kienu tgħawġu bil-piż sakemm darba waħda f'riefnu qalil inqas u mietu!" Kont nitkexx hi u tirrakkontalna l-istorja imma kont inkun irrid nerga' nismagħha fil-waqt li kont nibqa' nisfida bl-għadma għadha ddu ġo ħalqi. Kultant, jien u nilqa' l-frott li kienet tkun qed tnewwilli nibda nistħajjel għajnejn iħarsu lejja minn ġol-għekiesi taz-zkuk tas-siġar. Iz-zkuk jibdeu jiggebbdu 'l isfel lejja donnhom iridu joħduli l-frotta minn idi. Nistaqsi lili nnifsi jekk kinux idejn ta' tifla li belgħet l-għadma żmien ilu. Nagħti daqqa t'għaj bis-serqa iżda l-għajnejn kienu dlonk jingħalqu biex ma

nindunax bihom. Kont inħosshom jifluni, jistennewni nibla' l-għadma biex nitħawwel ħdejhomm. U filgħaxija, xħin kont inkun f'soddi kont nistħajjel it-tfal sigar jgħaqqdu l-friegħi ma' xulxin u jilagħbu dawra durella għad-dawl tal-qamar. Jien u ħuti ġieli lgħabna ta' sigar imħawlin fl-art jitbandlu mar-riħ. U min iċaqlaq sieq waħda minn mal-art kien ikun tellief. Oħti ż-żgħira kienet tegħja l-ewwel. Ħija jibda jinkaha u l-logħba tinbidel għal oħra ġdida. Ħafna drabi kont ngħidilhom biex nagħlqu għajnejna u naqtgħu x'insetti qed nisimgħu jduru magħna. Imbagħad kont niftaħhom baxx baxx u nilmaħ lil ħuti jagħmlu l-istess. Ma konniex nafdaw lil xulxin. Minn taħt l-għajn kont nilmaħ is-sigar jilagħbu l-logħba tagħna u kif nifħu għajnejna, tagħhom jagħlquhom mill-ewwel.

Is-sigar tal-ġardina kienu drawna tassew. Kienu jostruna mill-qilla tax-xemx bil-weraq tagħhom. Fix-xitwa rari konna noħorġu hemm barra. Is-sigar tal-għajnbaqar kienu jorqdu. Hekk kienet qaltli darba waħda n-nanna meta staqsejtha għalix is-sigar saru koroh u waqqgħu l-weraq meta beda l-ksieħ. Kont tħassartha lit-tifla sigra f'dak il-bard. U kont ngħoddom ix-xhur sakemm jerga' jasal is-sajf u nara s-sigar mimlijin b'weraq aħdar.

Daż-żmien m'għadhomx ibeżżgħuna bl-għadma. Daż-żmien iwissuna biex naħslu l-frott għax fih il-kimiċi tal-bexx u nqaxxruh mill-qoxra. Meta kont għadni mmur fil-ġardina tan-nanna ma kellix għalfejn ngħodd kemm niekol frott. "Kul ħa tikber, ara x'par wardiet ħomor għamilt!" kienet tgħidli. Imma daż-żmien ta' spiss tisma' li għandek tiekol bil-qies, li għandek tgħodd il-frott li tiekol matul il-ġurnata. Tliet frottiet huma biżżejjed, il-bqija jmurlek kollu zokkor. U kull ħames għajnbaqriet jagħmlu frotta ...

Illum il-ġardina tan-nanna nbiegħet mad-dar. Is-sigar tal-għajnbaqar mimlijin frott xjieħu, tgħawġu u mietu. Għal żmien twil ma doqtx għajnbaqar tajjed daqs tal-ġardina, sakemm ġiet dil-mara bil-qfief mimlijin sax-xifer. Ergajt bdejt nistenna l-istaġun tal-għajnbaqar fuq ix-xwiek. Niġi kuljum għax l-istaġun tal-għajnbaqar huwa qasir. Ġimagħtejn kollox. Daqshekk konna ndumu naqtgħuh mis-sigar tal-ġardina. Wara ġimagħtejn il-mara tal-qfief ma tiġix iktar. Il-kantuniera fit-tarf tas-suq tibqa' merfugħa għaliha. Nixtri kilo. Ma niklux kollu. Tistaqsi jekk irridx żewġ kili u nħallas ta' kilo u nofs. Ngħidilha li m'għandix min jiekol. Ma tissikkanix iżda titfagħli tnejn żejda fil-borża tal-karti mfawra. Meta nasal id-dar nieħu ftit u l-bqija nerfġu fil-friġġ. Dak li nħalli

barra jattira insetti muti. Niftakar fit-twissijiet u naħsel il-frott sew taħt l-ilma qabel inqaxxru u nieklu. Inħalli l-għadma ddu ġo ħalqi u nerga' nieħu gost nitkexkex bl-istorja tat-tfal bis-siġra tikber ġo żaqqhom. L-għadma m'għadnix nieħu gost bil-qrusa tagħha u tmur fil-borża taż-żibel. Ħafna mill-frott ninsieh fil-frigġ. Jieħu għalih, jimtela bl-ilma, ma jibqax tajjeb u narmih.

Nerga' mmur l-għada biex nixtri mingħandha. Hi tkun qed tistennieni. Subgħajha jagħżluli l-frott donnhom ulied li ma tixtieqx titlaqhom. Izda taf sewwa li ma tistax iżzommhom magħha. Jekk iżzommhom magħha jithassru u jinfaqqħu. Iridu jagħmlu wis' għal ulied oħra. Idejha jitwalu u l-vini mqabbżin nistħajjilhom għeruq qed ifittxu l-ilma ġol-blat. Kull sena naraha titgħawweg aktar fuq il-banketta, nistennieha se tinqasam. Nistenna li nara l-pala t'idha tilqa' l-flus izda għajnejha bqajt nevitahom. Naf li jkunu qed iħarsu lejja jien u nixtri l-frott. U fis-skiet inħossha tixtieqni nibla' l-għadma biex nithawwel magħha fl-art f'ġardina mwarrba.